СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 168. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 21. липня, 1928. VOL. XXXVI. No. 168. Jersey City, N. J., Saturday, July 21, 1928. THREE CENTS.

МЕКСИКО СКЛИКУЄ КОНГРЕС НА 30. ЛИПНЯ

ПОЛІЦІЯ ВИНУЄ ЗА ЗАМАХ КАТОЛИЦЬКЕ ДУХОВЕНСТВО.

МЕКСИКО, 19. липня. — Постійна комісія мексиканського конгресу постановила нині скликати мексиканський конгрес на день 30. липня. Комісія предложить конгресови плян полагоди головного питання уряду в Мексику, яке повстало зі смертю Обрегона.

Після думки комісії, краєм повиненби правити через два роки тимчасовий президент, котрим мавби бути Каес. Кажуть, що Каес не дуже то потягає за сим пляном.

Поліція веде далі слідство в справі заговору на життя Обрегона. Арештовано далі богато людей.

Повне імя вбивника встановлено тепер на Хосе Де Леон Тораль. Має він 23 літ і є студентом університету. Генеральний інспектор поліції, котрий веде слідство, подав публичну заяву, в котрій каже:

„Сей інспекторат є вже в стані заявити публично, що відповідальність за злочин спадає на католицьке духовенство".

Мексиканські газети кажуть, що замах на Обрегона покінчить автоматично всяку можливість згоди між мексиканським урядом і католицькою церквою.

СМИТ ПОДАЄ СВОЇ ПЛЯНИ ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ УРЯДУ.

„СУХА" КОНФЕРЕНЦІЯ ЗА ГУВЕРОМ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 19. липня. — Ал. Смит, демократичний кандидат на уряд президента Злучених Держав, заявив, що він буде в своїх промовах підчеркувати потребу дальшої ощадности в федеральнім уряді. Каже він, що він виробив плян, після котрого федеральний уряд мігби заощадити богато гроша через зіллятє кількох федеральних бюр.

У місті Ешвил, в Тенесі, відбулася конференція провідників методиської епископальної церкви та деяких демократів, загорілих прохильників прогибиції. Конференція постановила виступати проти Смита як проти „мокрого", а попирати кандидатуру Гувера як „сухого".

НІКАРАГВАНЦІ СКЛАДАЮТЬ ОРУЖА В РУКИ АМЕРИКАНЦІВ.

ДОСІ ЗЛОЖИЛО ЙОГО 600 ПРИХИЛЬНИКІВ САНДІНА.

МАНАГВА, Нікарагва, 19. липня. — На приказ американської команди стали Нікарагванці складати в руки американських військ своє оружа.

Від середини червня до сього часу зложило оружа 600 Нікарагванців. Консервативи кажуть, що лібералі не складають оружа в добрій вірі, але видай з якимось заднім пляном. Американська команда не вірить у се підозріння, бо вона згори знала, що Сандіністи не зможуть вести війни в пору дощів.

НЕВДАЧНИЙ ВИЛОМ З ТЮРМИ.

ВЯЗНИК УБИВАЄ ДВОХ СТОРОЖІВ, А ВІДТАК СЕБЕ.

НЮ ЙОРК, 19. липня. — З місцевої повітової тюрми в Бронксі пробував виломитися нині 25-літний Джан Меккейб. Якісь досі ще не вислідженї приятелі доставили йому до тюрми два револьвери. Підчас полудневого проходу по коритари напав він на одного вязничого сторожа, стрілив до нього з револьвера, ранив його смертельно, забрав від нього ключі та кинувся шукати виходу.

Коли він задержався коло брами, шукаючи ключа, надбігли другі сторожі. Поспішаючи отворити чим скорше браму, Меккейб стрілив з револьвера два рази в замок, але замок не пустив.

Признавши тоді свою втечу невдачею, він стрілив до сторожа, що стояв з другого боку брами, та вбив його на місци. Відтак він пробував ріжні другі брами й решітки вікон, але побачивши, що всі вони добре зачинені й сильні, він звернув другий револьвер собі до голови та одним вистрілом положив себе трупом.

Коли на телефон вязничого заряду наспіла лікарська поміч, лікарі не застали ні одного з ранених при життю.

Меккейб, як каже поліція, почав свою злочинну карієру, маючи 11 літ. Від того часу був він арештований кілька разів за ріжні провини. Послідний раз попав він у тюрму як підозрілий за напад на один великий департаментовий склеп. Він був теж кокаїністом, хоча поліція його з кокаїною не переловила.

ДІСТАВСЯ ДО ТЮРМИ ЧЕРЕЗ САМОХВАЛЬБУ.

НЮ ЙОРК, 19. липня. — 65-літний жебрак Даниїл Сугру посварився з одним знакомим за те, що сей назвав його „бомом". Підчас сварки Сугру заявив, що він не „бом", бо він має маєтку на 20,000 долярів. Учув се один полісмен і, як Сугру простягнув руку по милостиню, заарештував його. Полісмен привів його на поліцію та поставив перед суддю за неправну жебранину й волокитство. Полісмен каже, що він найшов при жебраку 170 долярів готівкою та банкову книжку на таку суму, що полісмен за ціле життя тільки не потрафить заощадити. Суд задержав образливого жебрака.

НАЙСКОРШИЙ КОРАБЕЛЬ.

НЮ ЙОРК, 19. липня. — Найскорший трансатлянтійський кораблем є ще все-таки корабель Мавретанія з лінії Кунарда. Хоча корабель має 21 літ, він нині потрафив покінчити подорож зі Шербурга до сього порту мимо мраки й бурі за 5 днів, 3 години й 17 мінут.

ЦІКАВИЙ ВИПАДОК ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ.

ВІДЕНЬ, 18. липня. — Лідера недобитків австрійських монархістів полковника Густава Вольфа віддано під суд за державну зраду.

Слідство виявило його участь в пляні, після якого Мадяри мали приїхати до Відня, викрасти тут Белю Куна й відставити його до Мадярщини на суд за режім 1919 року. Окрім того перехоплено листа до премієра Мадярщини Бетлена, в якому Вольф просив вжити війська для захоплення Бергенлянду, території, яка по Тріянонському трактатові була відірвана від Мадярщини і прилучена до Австрії. Випадок, подібний цьому, трапився перший раз в Австрії.

ФРАНЦУСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ НАСКОЧИВ НА СКЕЛІ.

ГЕНУА, французький Індо-Китай, 18. липня. — В наслідок тайфуну французький корабель при вході в ріку Гайфонг наскочив на скелі. Пароввий котел тріс і пароплав майже в туж мить затопився. Вдалося спасти 250 людей. Потонуло теж багато джунок та невеличких кораблів. На березі буря зруйнувала силу домів та доріг. Покищо встановлено 40 людей загинувших, але багато пропавших ще не виявлено.

ОБЛАВА НА СПЕКУЛЯНТІВ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА, 18. липня. — Поліція нагло обложила біржу і сконфіскувала увезені контрабандою брилянти на суму міліон долярів.

Підчас облави спекулянти ковтали сафіри та рубіни, але їх діставали назад при допомозі медицини.

НОВИЙ ЗАЛІЗНИЧИЙ ШЛЯХ ПОПІД ПІРІНЕЙСЬКІ ГОРИ.

КОНФРАН, Еспанія, 18. липня. — Нова інтернаціональна залізнича стація Конфран лежить на висоті 4,000 стіп над поверхнею моря в центрі Пірінейських гір. В присутности президента Думера та еспанського короля Алфонса пущено перший потяг через тунель, який злучує тепер дві держави.

Будова залізниці зачалася ще в 1908 році, але через війну мусіла припинитися. Робота при будові дороги була дуже тяжка, бо треба було пробити 17 тунелів. Нова залізниця злучує центр Франції з центром Еспанії.

ФОТОГРАФІЧНА КАМЕРА ДЛЯ ВИСВІТЛЮВАННЯ ЗІР.

БЕРЛИН, 18. липня. — Перемінчиву карту зір можна буде тепер усталити при допомозі спеціяльної фотографічної камери. Такі камери будуть в Найбаденберг, Бамберг та Шоненберг. Вже тепер при допомозі нового інструменту викрито міріяди нових зір. Фотограф зі Шоненбергу бачив 284 нових міняючихся зір, з Найбальсбергу 63.

БЕЗРОБІТТЯ В ІТАЛІЇ.

РИМ, 18. липня. — Тут нараховувалося до кінця червня 247,000 безробітних. Тепер знова звільнено 59,000 занятих найбільше в копальняних промислах.

Мартелі, міністер національної економії, повідомив про це Мусоліні спеціяльним листом. З кінцем січня в Італії було 439,000 безробітних.

„БІЛА ПРОТИПОЛЬСЬКА ГОРЯЧКА НА ТЕМУ БІЛОГО ТЕРОРУ В ПОЛЬЩІ".

Під цим наголовком містить „Ілюстровани Курієр Цодзенни" (ч. 166) з 17. червня ц. р. довшу статтю, в якій помічає з острахом, що за кордоном істнує цілий ряд союзів, товариств і клюбів, які предметом свойого заінтересовання вибрали положення непольських народів під Польщею, долю політичних вязнів у Польщі й т. ин. До істнуючих товариств прибувають щораз нові. М. ин., недавно заложено в Америці „Міжнародний комітет помочі політичним вязням", який видав меморіял в справі непольських народів під Польщею, підписаний цілим рядом американських політиків і суспільних діячів. Між підписами є м. ин. імя проектодавця договору про осудження війни американського міністра закордонних справ Келога.

На маргінесі цієї справи пише „Ілюстровани Курієр Цодзенни" з 17. червня ц. р. ось що: „Паперові енунціяції істнуючого в Парижі „Товариства для амнестії в Польщі, чи випади французьких часописів на зразок „Соар", або недавно заложеного „Крику народів" („Ле Крі де Пеуплес) стали настільки шаблоновою банальністю і нудні, що про них шкода писати". На думку „Курієра", все те є роботою берлінської пропаганди, яка „заінтересована в підкопанні підстав французько-польської приязні".

Менше відваги виявляє „Ілюстровани Курієр Цодзенни", коли обговорює повстання подібного комітету в Ню Йорку. Він пише:

„В Америці створено „Міжнародній Комітет помочі політичним вязням", котрий, як то все буває, займається менше міжнародною поміччю, а ще менше політичними вязнями, яким направду треба помогти (в цьому місці „Ілюстровани" вставляє несміливу замітку: „віде Большевія"), але зате з надзвичайною активністю експльоатує вслід за парижськими первовзорами тему „національних меншин у Польщі". Цей американський комітет засипав цілий світ штурм-петицією, що алярмує опінію всіх свободолюбивих умів проти гноблення національних меншин у Польщі. Цей меморіял підписав ряд визначних членів демократичної партії, як Грагам Тейлор, Б. Болдвін, А. Дог, Ж. Голмс та славна провідниця американського жіноцтва Дж. Адамс. Найбільш однаке застановляючим фактом є підписання цього еляборату Келогом, якого назвиско в останніх часах окружилося авреолею з приводу порушення ним справи договору про осудження війни".

СУЧАСНІ „ПРОМИСЛОВЦІ".

В Залучі біля Снятина ограбили місяць тому вагон криміських яєць, що йшли з Румунії до Львова. Злодійства доконали так зручно, що аж згодом залізнича служба запримітила штучні пльомби на вагонах. Поліція шукала весь час від Коломиї до Львова за організаторами цієї штуки і аж тепер віднайшла сліди між „спеціялістами" цукрового фаху, між якими є й багаті купці і контрабандисти нюворку з Відня: Гріп, Кац, Френкель, Курц, Шапіра, Розенштраух — так сказали: „саміі свої".

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА ПІД ВАРШАВОЮ.

ВАРШАВА, 18. липня. — Особовий потяг, що йшов до Варшави, на стації Грожець наскочив на тягаровий. 10 людей забито та багато ранено.

РАДІО ДІСТАЛО ЗЛОЧИНЦЯ.

Злочинцеви в нинішню пору не легко втечи. Доказав се випадок з Віліямом Мегілом, фармерським робітником з Істленд в західнім Саскечевані. Признаки показують, що він убив у звірський спосіб 11-літню дівчинку, Анну Джеф.

Дівчина вертала зі школи конем. Коли до 5 години вечер не вернула до дому, її прибрані родичі занепокоїлись і прибраний батько Роберт Брукс зачав за нею шукати. Другі діти сказали йому, що бачили, як Анна балакала з якимсь чоловіком, що був також на коні. Брукс поїхав до недалекої хати Рея Креча. Хату застав замкнену, але в ній в середині був Мегіл. Брукс спитав його, чи він не знає чого про його дівчину. Переляканим голосом відповів Мегіл, що не знає. В Брукса зародився підозріння і він виважив двері до хати. „Що зробив з дівчиною?" — спитав Брукс переляканого Мегіла, побачивши, що його лице є свіжо задрапане. Мегіл виправдувався, що нічого не знає, але видів, що Літерсен говорив з якоюсь дівчиною. „Я пошукаю за ним", сказав Мегіл і поки Брукс рішився, чи вірити Мегілови, чи ні, Мегіл всів на коня і почвалав.

Брукс зачав знов сам шукати за слідами дівчини і за десять минут найшов її тіло з перетятим горлом під сіном з краю стирти. Її одіння було подерте і взагалі видно було сліди боротьби. Через пять мінут стоят там, як приголомшений, не знаючи, що дальше робити. Прийшовши до себе, поїхав до сусіда, щоби звідтам зателефонувати до поліції і до своєї жінки про те, що сталося. Незадовго через радіо розіслано пересторогу до околичних фармерів, аби стежили за Мегілом. Около півночи зловлено його коло місцевости Фронтір в віддалені трох миль від границі Злучених Держав.

Мегіл утікав прямо до границі. Його придержано, поки не явилася поліція і не забрала до Шанавон.

НОВА УКРАЇНА.

Під заголовком „Ль'Украін Нувель" (Нова Україна) почав виходити в Парижі двомісячний часопис, якого задачею є служити українсько-французькому зближенню і боронити перед французькою публичною опінією український народ під владою Польщі, Румунії і Чехословаччини. Часопис „Нова Україна" містить в своїм першім числі цікавий матеріял і взагалі робить добре враження.

ПОЖЕЖА В КРИНИЦІ-СЕЛІ.

Нічну з дня 12-го на 13-го червня знявся в Криниці селі грізний пожар. В наслідок необережного орудування вогнем загорілася стодола на обійстю господаря Ілька Петрика. Пожежа перекинулася на кілька господарських забудовань, які погоріли разом з живим і мертвим інвентарем. Шкоду обчислюють на 100,000 зол.

НОБІЛЕ ОДЕРЖАВ НАКАЗ ВЕРТАТИ ДО ДОМУ

„КРАСІН" ДАЛІ ШУКАЄ АМУНДСЕНА.

РИМ, 19. липня. — Мусоліні сьогодня дав приказ Нобіле та решті вратованих зі залоги „Італії" вертатися до дому. Він приказує їм стримуватись від нагород, принять та інтервю.

Нобіле і його товариші зійдуться в Норвегії й переїжджатимуть потайки, боячися, що в Швеції улаштують проти них ворожі демонстрації, через смерть доктора Мальгрена.

Капітанови Маріяно зроблено операцію ампутації відмороженої ноги, в якій кинулася гангрена.

Ледолом „Красін" трохи попсований кригою, але на Шпіцбергені нема такого дока, щоби можна було корабель поправити. Все таки „Красін" буде далі шукати Амундсена, якого слідів покищо не найдено.

ЗНОВА ДАЮТЬ СВОБОДУ ТОРГОВЛІ ПРИВАТНИМ КУПЦЯМ.

СТАЛІН ВЕРТАЄТЬСЯ ДО СЕЛЯНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ.

МОСКВА, 19. липня. — На конференції III. Інтернаціоналу виступив з черговою промовою Бухарін і заявив, що комуністичні партії в Японії та Китаю приняли активну тактику, в Індії революційний рух зростає, але пропоную нову тактику, а саме входити в юнії і зі середини вести пропаганду.

Сталін констатує, що злука між робітниками і селянами не порушена, а тільки поставлена в небезпечне становище. Дехто перебільшує селянську небезпеку, але теперішнє скасування надзвичайних мір зробило настрій селян далеко спокійнішим. Положення утруднюється тим, що населення міст росте, а дрібні господарства не в стані побільшити продуктивности.

На думку Сталіна, треба звернути увагу на колхози (колективні господарства), та скасувати труси, конфіскації і підвищити ціни на збіжжа, дати свободу приватним купцям та організувати постачання мануфактури на село.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ В СССР.

БОЛЬШЕВИКИ НАРАХОВУЮТЬ 10 МІЛІОНІВ ЧЛЕНІВ.

МОСКВА, 19. липня. — Большевики хваляться, що мають найбільше зорганізовані робітничі юнії. По їх підрахунку, робітничі юнії налічують 10,441,000 членів. Була би це найбільша юнія в світі.

Сюди належать так само і сільські юнії та жіночі, які складають 25% усіх членів.

БЕРЛІНСЬКА ЮРБА ВИТАЄ АМНЕСТОВАНОГО РАДИКАЛА.

ТИСЯЧІ ЛЮДЕЙ ЗУСТРІЧАЮТЬ ГОЛЬЦА.

БЕРЛІН, 19. липня. — Кольосальні юрби людей зібралися сьогодня біля бувшої цісарської палати на площі в Люстгартені, для зустрічі амнестованого радикала, Макса Гольца, звільненого з шоненберської тюрми.

Ще ніколи не було такого здвигу людей на цій площі, навіть за цісаря, як сей підчас війни виголошував тут свої промови. Гольца засудили як обвинуваченого за вбивство, позбавили його прав та сконфіскували йому майно в часі економічного хаосу, коли Гольц був лідером радикалів та виступав з безробітними.

Гольца звільнено останньої ночі на підставі нового закону амнестії. Його справу порівнюють зі справою Сака та Ванцеті. Першу візиту Гольц зложить своїм своякам, а відтак політичним організаціям.

ЕВРОПЕЙСЬКІ ХЛІБОРОБИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ Й ФАШИЗМУ.

УТВОРЕННЯ ХЛІБОРОБСЬКОГО СОЮЗА.

ПРАГА, Чехо-Словакія, 19. липня. — Інтернаціональна Ліга Хліборобів для боротьби з фашизмом, большевизмом та іншими узурпаторськими формами власти, яка заняла своє законне місце в світі, організована тут під проводом доктора Міляна Годзя, чеського міністра освіти. Названа Ліга включає хліборобські партії Чехословакії, Румунії, Польщі, Югославії, Австрії, Болгарії та Мадярщини.

Лідери партій утворили екзекутиву, яка матиме свій осідок у Празі. Обовязком її буде стежити за інтересами селян та взагалі демократії в згаданих краях, які входять до Ліги. Нова організація утворює спільний фронт проти комунізму та фашизму в центральній Европі. Думають скріпляти уряд, коли він буде працювати для мира, а йти проти, коли би уряд працював для війни. Нова організація нараховує міліони членів.

ШКОТІЯ ПРОСИТЬ УСТАНОВИТИ КВОТУ ДЛЯ АЙРИШІВ.

ШКОТИ ХОЧУТЬ ПРИПИНИТИ АЙРИСЬКУ ІМІГРАЦІЮ З ШКОТІЇ.

ЛОНДОН, 19. липня. — Шкотія підняла алярм з приводу побільшення айриської еміграції до шкотських міст Глезгова та Единбурга. Прохання завести квоту Шкоти мотивують тим, що вже тепер є Айришів 25 відсотків, а дальша інвазія цілком може змінити характер шкотських міст, бо Айриші, прибуваючи до Шкотії, везуть зі собою і католицизм.

Міністер внутрішніх справ вніс прохання Шкотів на засідання кабінету міністрів до обговорення нової ідеї для острова, визначивши серіозність положення.

ПРОЄКТ БАЛКАНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

ЦАРГОРОД, 19. липня. — Тут виникла думка заснування злученого університету Сходу Европи, куди входилиби Румунія, Чехія, Болгарія, Хорватія, Югославія, Греція та Туреччина. Нову ідею підтримують Букарешт і Білгород. Злучений університет мусівби відповідати місцевим та спеціяльним умовам. Три професори стамбульського університету вже згодилися приїхати на конференцію, яка має відбутися в Букарешті.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГРАБІЖНИКИ УКРАЇНИ — СПІЛЬНОЮ ДОРОГОЮ

Як відомо, на однім з перших засідань польського сойму в Варшаві виголосив в імени одної ґрупи українських послів Галичини, посол Др. Дмитро Левицький, заяву про відношення Українців до Польщі. В тій заяві посол виразно заявив, що його партія стоїть далі на становищи ідеалу самостійної й соборної української держави.

За сю заяву посипалося на українських послів немало лайок від польської суспільности та немало шикан від польського уряду. Се зрештою можна було передбачити.

Але тут можна було ждати, що як український посол виступить проти грабіжи української землі, то московські грабіжники будуть удавати, що се тільки до Польщі відноситься. І власне тому треба признати несподіванкою, коли проти заяви українського посла в Варшаві виступають большевики, затабачені московським імперіялізмом.

Як подає „Пролетарська Правда", в Києві відбувся в театрі Шевченка нібито вечір української культури, а на тих зборах ухвалено теж і протест проти заяви посла Левицького у Варшаві! В сім протесті між инчим виразно сказано отсе:

„Ми — представники робітників, службовців і трудової інтеліґенції м. Києва, зібравшись на вечір української культури з нагоди трьохліття українізації „Пролетарської Правди", вважаємо за свій обовязок піднести голос протесту проти лютих ворогів українського народу, української радянської держави, а відтак і всього економічного й культурного будівництва, що прикриваючись національним прапором, насправді служать польському фашизмові й міжнародньому імперіялізмові.

„Останній виступ голови Ундо Дмитра Левицького в польському соймі з кличем відірвати Радянську Україну від СРСР яскраво свідчить про те, що Ундо — партія західньо-української буржуазії — дарма, що вона прикриває свою політику національними гаслами, насправді стала остаточною аґентурою й помічником чужих імперіялістичних сил, ворожих Рад. Україні.

„Геть Ундо, партію західньо-української буржуазії, що, перейшовши на службу до польського фашизму й міжнароднього імперіялізму, йде проти інтересів українських трудящих, як по той, так і по цей бік Збруча!"

З нагоди сеї заяви київських большевиків треба сказати тільки те, що власне українські робітники й селяни мусять бути сим большевикам вдячні за таке виразно публичне признання, що інтереси всіх грабіжників української землі по оба боки кордону такі солідарні.

ПОЛЬСЬКА АМНЕСТІЯ

Польський Сойм на свойому засіданні дня 19-го червня 1928 р. ухвалив законопроект про амнестію. Нема сумніву, що Сенат ухвалить його в найблизчих днях і що в короткому часі амнестійний законопроект стане законом.

Історія амнестійного закона.

Український Соймовий Клюб на одному з перших засідань нового сойму (30-го березня 1928 р.) вніс у формі негайного внеску законопроект про амнестію для політичних проступків. Сойм ухвалив негайність внеску й справу відіслано до правничої комісії. В межичасі уряд виготовив і предложив соймові свій законопроект про амнестію. Правнича Комісія по довгих дискусіях більшістю голосів ухвалила предложити до ухвалення соймові законопроект уряду з дуже малими поправками. Українські посли, коли побачили що їх законопроект не перейде, поробили ще в комісії численні поправки до урядового законопроекту і зголосили їх як внески меншости. При соймовій дискусії дальші поправки внесли Білорусини й комуністи. Представник міністерства справедливости заявив, що уряд не допустить до ухвалення амнестійного закона, коли сойм прийме якінебудь поправки до проекту уряду. І справді сойм ухвалив проект уряду, а відкинув всі поправки Українського Клюбу, Білорусинів і комуністів. Українські, білоруські й комуністичні посли по відкиненню всіх пропонованих ними поправок здержалися при голосуванню над амнестійним законом в третьому читанні.

З великої хмари малий дощ.

Віцеміністер Цар заявив в соймі, що амнестійний законопроект уряду має стати початком нової ери нормального співжиття народів, що замешкують Польщу, що уряд, предкладаючи цей закон, витягає руку до згоди тим, що боролися проти Польщі. Не з меншим одушевленням говорив про цю справу представник одинки проф. Маковскі. Польська преса захлистується похвалами великодушности уряду, твердить, що уряд подав руку до згоди українському народові і взагалі робить ліберальності уряду американську рекляму. Розглянемо тверезо й холодно постанови амнестійного закона й устійнім, що вони дають на ділі українським політичним засудженцям.

Амнестія для політичних проступків з часу польсько-української війни.

Арт. 3 і 4 закона признають повну амнестію за політичні проступки, поповнені на території Східньої Галичини й північно-західних українських земель в рр. 1918, 1919 і 1920. А саме не вестиметься карного поступовання; коли карне поступовання вже ведеться, то має бути уморене, всі правосильно оречені кари даруеться.

Ця амнестіян е ніякою ласкою. Є це виконання й то лише частинне постанов арт. 92 договору в Сан-Жермен з 10-го вересня 1919 р. Цей артикул постановляє:

„Не вільно непокоїти ані переслідувати мешканців території давньої австрійсько-угорської монархії з причини їх політичного поступовання й такоїж діяльности в часі 29-го липня 1914 р. до оконечного признання суверенности на тих територіях".

На основі міжнародніх постанов не вільно отже карати мешканців Східньої Галичини за політичні проступки до березня 1923 р., цебто до часу рішення ради амбасадорів. Бачимо отже, що амнестія щодо тих проступків не є навіть виконанням міжнародніх зобовязань польської держави. Пощо говорити отже про великодушність і т. п.

Більшість політичних вязнів за вчинки з часу польсько-української війни вже або померла або відбула кару й не знаю, чи є 10 засудженців, яким ці амнестійні закони отвирають ворота тюрми. З великої „ласки" український нарід не має ніякої користи.

Амнестія за т. зв. комуністичні проступки.

Арт. 6. постановляє дарування одної третьої частини кари за проступки, змагаючі до поширення комуністичного ладу, а поповнені перед днем 3-го травня 1928 р. малолітніми комуністами, що в хвилині поповнення каригідного вчинку не покінчили ще 20-го року життя. Дуже скупенька амнестія для комуністів.

Амнестія за инші проступки.

Дальші артикули амнестії відносяться до проступків адміністраційних і карно-скарбових. Між иншим даруеться кари за проступки, поповнені з політичних, національних, релігійних або суспільних в цілості, коли кара виносила менше як 1 рік вязниці, а в половині, коли вимірено вищу кару. Але й ця куца амнестія не відноситься до таких злочинів, як шпигунство й другі. Натомісць відноситься до проступків проти соймових, сенатських і громадських виборів. Даруеться отже кари всім тим, яких покарано за виборчі зловживання.

Загальні зауваги.

Амнестія, ухвалена соймом, не є для нікого благодаттю; вона так куца, що треба буде з свічкою в руках шукати тих політичних вязнів, яким вона отворить браму тюрми. Много, дуже много реклями для дуже обмеженої амнестії. Тому українські посли не голосували за такою амнестією, а хотіли й домагалися ухвалення широкої амнестії для всіх політичних вязнів.

В. Целевич у львівськім „Новім Часі".

АРАБСЬКА ЖІНКА

Головним стремлінням Магомета було устійнити права жінки й обмежити самоволю чоловіків, яким теж наказувано подружу вірність як обовязок. Жінка перед Магометом була наче звичайний предмет, що належав виключно до батька, брата або чоловіка. Коли помер батько, син разом із цілим майном одідичував вдову як частину спадщини. Тому то ці „Нікаг-ал-Макт", страшні подружа, були поширені дуже серед півжидівських і на-пів сагейських племен Ємену. Упосліджения жінки було тут правне, але в дійсности вона мала повну свободу. Виходила замуж по своїй волі, була своєю панею не лише вдома, але часто і поза домом, а у відношенні до чоловіка займала становище таке, яке зуміла собі здобути. Взаїмна любов була переважно основою подруж.

Завдяки тому, що розвід можна було легко дістати і завдяки запальчивости, жінки змінювали часто чоловіків, на що жалуються майже всі поети перед пророком. Так примірок Унун Карідшах перейшла навіть до історії. Без уваги на дуже велику свободу обичаїв Арабка мала богато почуття власної гідности, її образа спричинювала нераз кроваву боротьбу, часто приходила до слова у прилюдних справах. Розум і дотеп цінили нераз у жінки далеко більше, ніж вроду. Одинокою кривдою був нелюдський звичай вбивати немовлята-дівчатка і позбавляти їх права одідичування. Щойно Магомет забезпечив жінку щодо цього. Становище ісламської жінки богато вище від буддійської жінки. Тут жінка є людиною, там — предметом. Там лише жінку обовязує подружа вірність, тут і чоловіка. Жінка не має там права власности, тут, хоч у меншій пропорції — але одідичує. Там вдова мусіла гинути по смерти чоловіка, тут по чотирох місяцях може розпоряджати своєю долею. Хоч Магомет із політичних причин санкціонував поліґамію, то одначе многоженство на Сході було і є рідкістю.

„Женіться — каже — бо в день суду прославлять мене численні народи".

„І я був жонатий, а хто не йде за моїм приміром, не належить до мене".

„Женіться вчасно — каже Сунна — бо подруже злагіднює зір мужчини і гамує кроки жінки". Тому то не є рідкістю на Сході 12-літні матери і 25-літні бабусі. Магометанське подруже є ще більше релігійним актом, ніж цивільним. До важности подружа потрібні: свідомість і свобідний вибір, знайомість цілі подружа, відправлення весільного обряду, духове здоровля і повнолітність, для мужчини 12 літ життя, для жінки 9 літ, стверджена зрілість. В противному разі повнолітність припадає на 15-ий рік життя. Заручини відбуваються через посередника, потверджені відповідним контрактом, у якім наречений записує своїй судженій якийсь посаг. „Це, що ти даватимеш своїм жінкам, повинно відповідати заможности — не однакове віно дає вбогий і богатий; колиж даете, мусите брати під увагу справедливість і щедрість" (Коран, Сура II.). Половину того віна треба виплатити їй, навіть колиб не заключено подружа; жінка не дістає від батьків ніякого віна, а одиноким її дарунком для судженого по заручинах є у богатих шаль, одна сорочка, дві перлами вишивані хустки і прикрашена перловою масою скринька, звичайно повна солодощів. Самособою, що при таких умовинах годі навіть говорити про таких мужчин, що шукають майна. **Турок, Татарин, чи Араб бере жінку задля неї самої.** Весілля треває звичайно від четверга до четверга, у дуже богатих два тижні. Зате під шатром кочовика шлюб відбувається з патріярхальною простотою. Мати віддаючи свою дочку, каже до неї: „Моя дитино, будь невільницею свого чоловіка, коли хочеш, щоби він був твоїм слугою. Дбай про його дім і доглядай. Будь гробом тайн для чоловіка свого; наче ясне джерело відзеркалюй цілу його істоту; веселу, коли він веселий, сумну, коли він сумний".

Матір ставить коран дуже високо: „У стіп матери — каже пророк — є рай!" і тут власне є ціла суть тяготіння жіночої етики ісляму. Мати має повну владу над своїми дітьми і сама їх виховує, а її свояки мають першенство перед свояками батька при настановлюванні опіки над дітьми. Бездітність для ісламських жінок є найбільшим нещастям. Завдяки цьому невільниця, як зістане матірю, дістає волю і часто стається шлюбною жінкою свого пана. Чоловік, згідно з правом, мусить дати жінці окремі світлиці, вдержання і що шість місяців новий одяг. До повного розводу треба 3-кратного відсунення жінки. Чоловік каже: „Мута така" — відкидаю тебе, або „закрийся своїм серпанком" або „пошукай собі іншого чоловіка", а вже ці слова мають правну силу, навіть як скаже їх у нетверезому стані, неважні є лише, коли скаже їх, зломаний тяжкою недугою. Після таких слів відіпхнута лишається три місяці в чоловіковім гаремі, який за той час мусить вимінати її. Бо колиб позволив собі на найневиннійші пестощі, поцілунок, подруже вертає до давньої сили. Колиж по трох місяцях скаже до відіпхнутої: "Вертаю до тебе" шлюб відбувається вдруге і чоловік мусить виплатити їй посаг удруге, в сумі записаній при заключенні першого подружа.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(162)

Особливо перед останньою катеґорією цих фаховців українство повинно схилити свої голови на знак пошани й поваги. Вони для української ідеї, для боротьби за державність дали більше ніж кожен по походженню Українець, все одно чи свідомий чи стихійний. Але за те всі „малоросійствующіе" та ті, що попали в лави української армії лише для „общеруской" роботи, заслуговують на призирство, як провокатори. Отвертого ворога й лицаря можна й треба поважати, але провокатора... А таких було багато. Тут я не хочу говорити, хто мав рацію: чи С. Петлюра, чи Ґенеральний Комітет, коли вони провадили ту боротьбу за впливи в орґанізації військових вищих апаратів України, та в керуванню військовою політикою України. Можливо, що всі члени Комітету, крім С. Петлюри, були такою мізерією, що дійсно з їх думкою не варта було рахуватися, а тому С. Петлюра мав рацію, коли старався відсепаруватися від них, та покластися цілковито на свої сили й на військових фаховців, що й на українській службі називали себе з особливим притиском „офіцерами русской армії". Про це [illegible] хай скаже безпристрасний історик, але одне вважаю потрібним підкреслити, що переповнення українських військових центральних інституцій, а за ними й місцевих, „золотопогонниками", символом контр-революції, „єдіной Рассії" та царизму, а разом з тим і пануваня московської мови в розмовах та переписці, що все більше почало заганяти в кут українську, ділало на українські військові маси неґативно та пособляло большевицькій пропаґанді в обвинуваченню Центральної Ради в контр-революційности. Навіть на членів Центральної Ради поява С. Петлюри на засіданню Ради для дачі пояснень по військових справах у супроводі щось десятка блискуче розодягнутих у військові мундури, з „аксельбантами" та малиновими „лампасами", з новісенькими погонами ґенштабистів, зробило досить гнітюче враження. Не кажу вже про тих, що прийшли в публиці послухати, що говорять в Центральній Раді, а дехто й переконатися, чи дійсно вона контр-революційна? Про своє враження богато членів Ради мені говорили й я особисто дуже просив С. Петлюру, не являтися в Раді з такою блискучою „світою", бо це дає козиря в руки большевиків, а цього можна оминути.

Я спиняюся на цьому тут довше тому, що вважаю, що в революції, коли чуйність революційних мас надзвичайно повищена й на кожну дрібницю вони реаґують буйно, треба бути особливо обережним тим, хто веде ті маси, хто спирається на них і хто хоче створити з них зрештою конструктивну силу та забезпечити панування певних ідей і після революції. На жаль, здається, ми, Українці, на це не звертали потрібної уваги. От, скажемо така дрібниця, як „Ґенеральний Комітет", „Ґенеральний Секретаріят" дало аґут для большевицької аґітації, що там сидять одні контрреволюціонери ґенерали. А чому було не назвати „Головний Військовий Комітет", „Народний Секретаріят" чи як инше. В нормальних часах це дурничка, але в часи революції ізза цього ми тратили маси. Таксамо й ті блискучі погони та „малоросійское наречіе", або московська мова відштовхували маси революційного салдата, а не притягали його.

Инша справа, колиб українські керуючі центри встигли, в часи розмаху та піднесення революційної хвилі, сформувати потрібні адміністративно-державні апарати, якіб змогли пізнійше ті маси утримати в своїх руках та змусити підчинитися й виконувати волю центральних установ, як то пощастило большевикам, то тоді вже такого значіння не малиб зазначені мною „дрібнички". Большевики тому й виграли, що добре знали психольоґію мас. Вони увесь час кидали самі крайні кличі в маси. Як вони тепер самі признаються, що кличі ці вони не вигадували, а брали від мас, прислухуючись до їх жадань. Тим вони вели маси, залишаючися на чолі немовби дійсним проводом, хоч по суті революційні маси їх несли поперед себе, як хвиля бурливого моря несе на свойому гребені все те, що пливає.

Але знаючи добре маси, большевики одночасно орґанізували свої політично-партійні та державно-адміністраційні апарати, системою яких спочатку поволі, а далі все більше та більше почали затискати ті маси в свої партійно-політичні шори. Цьому пособила ще російська контрреволюція, яка своїм виступом проти революції підогрівала революційний порив мас, розтягала його на довше, чим давала час большевикам ліпше орґанізуватися.

Коли вже революційна енерґія мас вичерпалася й вони, знесилені занадто довгим напруженням, почали скочуватися з революційного гребеня в долину, большевики вже мали все, щоби адміністративно опанувати тими масами й залишитися керовничими ними. Саме цього нам, Українцям, не пощастило зробити, а чому?... Думаю на це відповідь знайде кожен, хто буде студіювати події української революції та боротьби за державність.

V.

Утворення Ґенерального Військового Секретаріяту. — Анархія на Україні шириться. — Останні переговори зі ставкою Верховного Головнокомандуючого. — Большевики набирають сили на Московщині та орґанізують похід на Україну. — Проход корніловських ударників на Дін. — Перші „рішучі розмови" з большевиками. — Большевики розганяють українські військові орґанізації. — Початки переговорів з Німцями.

Главу про Ґен. Військ. Секретарство починаю першим наказом Секретаря Військових Справ, як документом, що був першим військовим наказом з часів початків творення власної української армії, а не українізації частин в складі загально імперської армії, як було до цього часу.

„До всіх українських військових рад, громад та гуртків від Ґенерального Комісара України по справам військовим. Петроградські події 25 жовтня мали наслідком повну дезорґанізацію центральної влади. Цією дезорґанізацією хотіли скористуватися темні реакційні сили, які намагалися нацькувати брата на брата, утворити повну анархію в державі й на ґрунті її повернути життя до старого ладу.

„На обороні здобутків революції й спокою в краю на Україні стала Українська Центральна Рада. В цей грізний час вона передала всю повноту влади на всі 9 українських ґуберній Ґенеральному Секретаріятові України, поновивши його ґенеральними секретарями по всіх недостаючих секретарствах і вперше чергу ґенерального комісара по справам військовим.

„З усіх кінців України: Харкова, Катеринослава, Одеси, Подільщини, Волинщини і инших, надходять постанови повновласних орґанів громадянства про признання Центральної Ради та її Ґенерального Секретаріяту найвищою владою на Україні й про підлягання лише її наказам.

„Спираючися на цю одностайність громадянства України, а також на тверду й рішучу піддержку з боку українського війська, яке в ці грізні хвилини з славним завзяттям зі зброєю в руках стало на охорону чести й волі батьківщини, Ґенеральний Секретаріят України приступив до утворення нового, вільного життя в краю.

„Ґенеральний секретар справ військових, при допомозі призначених Ц. Радою комісарів українських військових округ, робить рішучі кроки до переведення в життя всіх поставлених йому завдань. Але для пляномірної й успішної роботи потрібна зорґанізованість і свідоме відношення до справ з боку всіляких Українців.

„На основі цього я, як Ґен. Комісар України по справам військовим, закликаю всіх вояків-Українців і наказую їм спокійно й свідомо відноситись до переживаемого моменту, не робити жадних заходів без наказу Ґенерального Комісара, або належних військових начальників і своєю орґанізованістю виявити нашу силу й тим укріпити її й підтримувати ті придбання, що тепер здобуто Україною. Хай живе вільна Україна! Військовий Ґенеральний Комісар України Петлюра".

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В ОБОРОНІ ПРАВДИ.

В трох числах „Свободи", а іменно в 116, 121 і 159, в рубриці „Голоси читачів", обговорюється справа виступу филадельфійських танцюристів-Українців на російському концерті, улаштованому групою російських козаків, на дохід ветеранам російської армії.

Про цей виступ дуже тенденційно і їдко, в 2-ох числах „Свободи", розводиться громадянин Петрусик. Справа п. Петрусиком поставлена так, начеб ту розходилось о якесь москвофільство українського танцюриста Дмитра Чутра та його товариша Моклюка. Знаючи обох згаданих, винуватців на думку п. Петрусика, хочу пояснити справу в обороні прилюдно заатакованих людий, на мою думку, щирих молодих громадян Українців. Хто є Чутро і Моклюк?

Чутро, це бувший ученик Авраменка, славного українського танцюриста, який у Филаделфії за всяку ціну хоче навчити українську молодь українських танців. Мимоходом говорячи, п. Чутро розуміє своє діло, вчить танців добре і сам гарно на всіх виступах вписується. На жаль, ані филадельфійська суспільність ані ніяка організація не поставились до українського танку так прихильно, щоб школа п. Чутра змогла у Филаделфії, головно між Американцями, здобути собі лавровий вінець. П. Чутро, мов той Марко по пеклі, товчеться по Филаделфії і нераз в холоді і голоді виступає на ріжних сценах, щоб пописуватись своєю художністю та щоб заробити собі на дуже скромне життя. Мені доводилось бачити виступи п. Чутра перед Американцями. Виступи п. Чутра все мали характер український і все імпонували чужинцям. Одинокою хибою п. Чутра і його групи є те, що ані сам Чутро, ані його танцюристи не мають пишних українських строїв. Група Чутра гуляє добре; недібрані, бідненькі строї троха разять глядача-естета!

Гром. Моклюк, це бувший вояк галицької армії. Він сьогодня фабричний робітник, який помагає тов. Чутрові у виступах на сцені. Моклюк сам гуляє не гірше як п. Чутро. Окрім того п. Моклюк є головою Українського Драматичного Кружка в Народнім Домі на Н. 23-тій улиці, де працює дуже щиро.

Щодо національної свідомости то треба підкреслити, що п. Моклюк, на свої молоді літа, є дуже свідомим Українцем патріотом.

По такому вступі приступім до річи. Група російських козаків, устроюючи концерт на дохід ветеранів російської армії, заанґажувала (наняла) Чутра і його групу, в якій танцює і п. Моклюк, до виконання кількох точок програми (які в програмі і в амер. часописах були зазначені „Юкрейнієн Денс").

Москаль, менаджер, мимо того, що в програмі було „Юкрейнієн Денс" чого домагалися (цілком певно!!) і Чутро і Моклюк при заключенню умови з Москалями, — оголошуючи точки „український танець", заголосив: „Літл Рушен — Юкрейнієн Денс".

Цю нетактичність Москаля-менаджера використав п. Петрусик і накинувся, головно на тов. Моклюка, називаючи його малощо не зрадником українського народа і т. д. і т. д.

Знаючи обох „згаданих винуватців" — а головно п. Моклюка, з яким працюю в Драм. Кружку в Народнім Домі при 23-ій і Бравн Стр., рішучо протестую проти роблення таких заключень про п. Моклюка.

Закиди того рода проти гр. Моклюка можуть, на мою думку, підносити люди, які руководяться до його особи менче патріотизмом, а більше особистою ненавистю.

Др. В. Клодницький.

Наймичка жаліється своїй пані, що її щось дуже болить у боці. Пані прикликала лікаря, а той ствердив у наймички два зломані ребра. Пані каже наймичці:

— Горпино, виж мусите знати, як ви зломили собі аж два ребра? Може ви впали, вдарилися, чи що?

Наймичка довго думала, а вкінці признаслася, що то її наречений так палко обіймає її.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

440.

Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 375 У. Н. С., в Филаделфії, Па.

Хвальний Заряде! — Наш відділ, як Вам певно відомо, недавно заснований і має небогато членів. Очевидно, що відділова каса на разі дуже бідненька, але з того ще не виходить, щоби ми не думали зовсім нічого про потребу свого власного Сиротинця. От наші члени зложили покищо $11.00, з улядженого на дохід Сиротинця балю прийшло $8.33, з каси доложено $1.67 і в той спосіб призбиралася наша перша жертва в кваті $21.00. Скромна се цеголка до будови такої величавої і благородної інституції, але ми рук не закладаємо і не кажемо: досить! З усіх сил будемо старатися, щоби наш відділ під оглядом жертвенности на Сиротинець-Захист У. Н. Союза стояв напереді, а не ззаду. — **Стефан Крутій**, предс.; **Текля Паращак**, кас.; **Григорій Дороговський**, секретар.

441.

Бр. св. Петра і Павла, від. 220 У. Н. С., в Шикаго, Ілл.

Хвальний Заряде! — На зборах нашого відділу дня 9. червня я прочитав вислані Вами письма, а після того слідувала оживлена дискусія. Всі члени однозгідно вирішили, що у Вашій праці при будові Сиротинця-Захисту У. Н. Союза треба Вам усіми силами помагати. Одна біда, що в нас тепер трохи безробітте, але помимо того ми взялися горячо до збірки і призбирали наразі $37.00, які Вам висилаємо. Розуміється, що котрі члени не зложили своєї жертви тепер, то зложать її пізніше, але напевно зложать, бо в нас у справі Сиротинця нема двох гадок: усі є за будовою тої прекрасної народної інституції. — **Данило Костик**, секр.

442.

Тов. Галицька Січ, від. 207 У. Н. С., в Савт Дірфілд, Масс.

Предсідатель нашого відділу, гром. Іван Костюк, подав пропозицію до збірки на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, за що належиться йому принайщира подяка. Належиться подяка і нашому пароховi, о. Т. Двулітови, котрий своєю горячою і грімкою проповідю в церкві на Сошествіє св. Духа розбудив серця всіх присутних, щоби своїми лептами причинилися до будови Сиротинця У. Н. Союза, якого нам тут в Америці конечно потрібно. Згаданий гром. Іван Костюк перейшовся з тацою по церкві і зібрав $13.80. Той сам добродій ходив також з пушкою поміж своїх знайомих і зібрав між ними $5.05. Члени нашого відділу ухвалили на мітінгу жертвувати з відділової каси $5.00, отже разом вислано до заряду Сиротинця $23.85.

Честь Вам, чесні жертводавці, за Ваше добре серце, а сором і ганьба тим, котрі не тільки, що самі нічого не дають, але ще й иншим перешкаджають у народній роботі. Отож до діла всі враз, бо тільки в єдности сила і воля!

Олекса Сельський, секр. рек.

Чоловік вертає до дому й застає свою жінку з любовником.

— Чи маєш револьвер? — питається він грізно любовника.

— Маю, — відповідає тамтой.

— Я також маю, — каже чоловік — ходім до сіней, там будемо поєдинкуватися.

Коли відійшли до сіней, чоловік каже:

— Знаєш що, стріляймо у воздух, потім впадемо на землю і вдамо, що ми неживі. До кого з нас обох насамперед підбіжить наша жінка, то той задержить собі її.

Вистрілили у воздух і припали до землі, ніби неживі. Жінка вибігла, а як побачила обох „убитих", відчинила шафу і крикнула:

— Васильку, вже можеш вийти зі шафи, вони оба вже вбиті.

Карло Льовасі.

ЯК НЕМАЄ ЩАСТЯ, ТО НЕМАЄ Й ДОЛІ.

(Гумореска. — З мадярського)

Пан Коцко був дивний собі молодий чоловік. Жив у західній части міста, у маленькій кімнатці в официнах і платив чинші дуже неточно, бо не мав ніяких доходів. Жив самими мріями. Пізнати це було й по ньому, бо ходив у обшарпаних штанах.

Але пан Коцко крім тих штанів мав іще старого, надутого, понурого, тринадцять і пів літнього собаку. Собака називався Бубу. Не мав двох передних зубів, крім того був дихавичний і все сапав.

Одного дня, саме як пан Коцко вернув до дому зі своїм Бубу, привитала його господиня дуже нелагідно:

— Скажіть но мені, навіщо властиво ви тримаєте цього пса? Навіщо такий люксус? Та коли вже конче хочете мати пса, то чому він не тресований? Чому, приміром, не вчите його ловити лисів, полювати на заяців, або бодай скакати через обруч? То тоді ви могли би зі своїм Бубу виступати в цирку або у варієте.

Пан Коцко пішов із псом у кімнату. Став роздумувати дуже над цим, що щойно чув. Та певно це тяжко було би такого старезного вислуженого собаку навчити танцювати, подумав собі пан Коцко. Та всеодно, попробуймо. Узяв палицю у руку.

— Бубу, пес, сюди, до мене. Скокни через цю палицю! Гоп!

Бубу незрозуміло глядів на свого пана. Але що пан не уступав, мусів Бубу рушитися з леговища. Але не підскочив, а перебіг попід палицю, або робив велике колесо і так діставався на другий бік.

Так ішло цілий тиждень.

Вкінці пан Коцко впав на чудову гадку.

— Вже знаю! — скрикнув він одушевлено. — Відтепер зароблятиму грошей, скільки лише треба.

Побіг простісенько до найбільшого варієте у місті, тягнучи за собою свого Бубу. Просив, щоби його приняв директор, пояснив йому свій чудовий плян і впевняв, що то буде першої кляси гумористична атракція. Директорові сподобалася така думка. Кілька днів пізніше пишались на стовпах ліфтів такі афіші:

Містер Коцко
зі своїм нетресованим псом
надзвичайна продукція!

Прийшов перший день, а з ним і нова програма варієте. Містер Коцко був ч. 13. Виступив у пепітових штанах, у зеленім фраку, жовтім циліндрі і чорних округлих окулярах. Товстий Бубу заточувався за ним. Реґіт. Містер Коцко говорив:

„Поважані пані і панове! Як знаєте, кождий пес, коли йому наставити палицю, скаче через неї. Бачите, мої високоповажні пані і панове, мій Бубу є тут славною виїмкою. Після довголітнього тренінгу вдалося мені довести до того, що він ніколи не перескочить через наставлену йому палицю. Він або перелазить попід палицю або — оминає її великим луком. — Нумо! пане капельмайстер, музика, прошу! Бубу, ходи! Гоп!

Музика заграла. Бубу, видно, прочував, що тепер розходиться про важні життєві справи його пана. І Бубу поступив відповідно до того. Хвилину глядів на палицю вибалушеними очима. Потім спокійно поступив кілька кроків назад, зібрав усі сили і з усієї напруги — перескочив через палицю.

Публика сичала і свистала. Мусіли зараз спустити занавісу. Директор розлючений прогнав містера Коцка на вулицю разом із його невитресованим собакою.

Переклав **М. Т.**

У ҐАНДІ.

(Народній провідник Індійців і його громада. — Він простий, скромний і точний. Любить дітей і гумор.)

Т. Александер описує в часописі „Ди Френд" свої вражіння з відвідин у славного народного провідника Індійців Ґандія. Хоч Ґандія, з огляду на його надірване здоровля, дуже бережуть його секретар і приятелі перед усякими відвідинами, то таки Ґанді на припорученя секретаря приняв Александра. Розмовляли може з годину на тему опія й алькоголю й про інші справи, важні для індійського народу. Підчас цілої розмови сидів Ґанді на долівці та працював при коловоротці, ані на хвилю не відриваючися від роботи. Цікаве, як Ґанді вміє відгадувати чужі гадки. Ані найменша річ не уйде перед його увагою. Ще того самого вечера післав одного свого приятеля, щоби переконатися, чи автор має добру постіль і сітку проти москітів. А автор думав, що Ґанді вже позабув про нього.

Життя в домі Ґандія якнайпростіше. Коли автор прийшов там, ледви найшли стілець для нього. А таки ніде ще так не приймали і не гостили його, як у хаті Ґандія, хоч яка там біда. Ґанді живе таким упорядкованим життям, що тяжко це собі уявити. Розмова Александра з ним була визначена на четверту годину пополудні. З досвіду, поробленого на Сході, думав автор, що Ґанді буде вдоволений, коли він прийде кілька хвиль пізніше. Потім йому Ґанді сказав, що допитувався про нього перед 4-ою год., а коли йому сказали, що ще не прийшов, сказав подати собі молоко, щоби не змарнував ні хвилиночки. Ледви Ґанді попоїсть, береться зараз знову до праці. Щодня іде на одну годину на прохід. Але то не є звичайний прохід, бо Ґанді за цю годину зробить усе порядний шмат дороги.

Громада, в якій живе Ґанді, нараховує около сто людей. Всі вони, коротко після заходу сонця, около семої години вечером, збираються на спільний спів і молитву. Дорослі мешканці громади збираються знову раненько, ще на зорі, около пів до пятої. Великий, голосний дзвін пробуджує їх. А всі люди з Ґандієм на чолі ідуть зараз до праці. Кінчають її вечірньою молитвою тай лягають спати. Всі рано, пів до семої пють молоко, їдять пів до одинацятої і пів до шестої вечером. Усі вони строгі веґетаріянці.

Справді цікаво глядіти, як щасливим почувається Ґанді серед свого окруження. Його забави, гри і жарти з дітьми є дуже милі й привабливі. Ґанді сам визначається свобідним і радісним гумором. Часом тяжко повірити, що ця проста, весела людина є душею цілого руху, який охопив усю Індію. Лише часом можна побачити морщину на його лиці або такий погляд його очей, які зраджують душевну глибину і напруження тої людини. А найцікавіше є, що цей чоловік, якого так почитають і шанують земляки, не є зовсім зарозумілий або гордий. Він, навпаки, зовсім простий, скромний і природний. Отвертість Ґандієвих слів мусить зробити на кождого враження щирости і правдивости. Він людина, яка знає, чого хоче. А коли й відповідає на якесь питання, коли торкається якоїсь великої проблеми індійської або світової, то його відповідь не є ніколи ні догматична ні визиваюча. У нього не видно ні троха фанатизму.

ЧОЛОВІК І ЖІНКА.
(Індіянська легенда.)

Як бог Товаштре сотворив світ і всі сотворіння, дуже призадумався. Хотів ще сотворити жінку, але вже не було ніякого матеріялу. Думав, думав, і шукав таких матеріялів: округлости місяця, рухів змія, дрожання трави, ніжности рожі, погляду молодої серни, веселости сонішного проміння, сльоз хмар, жаху заяця, гордощів пави, мягкости води, твердости діяманту, солодощів меду, дикости тигра, теплоти огню і холоду снігу.

Се все він вимішав разом і створив жінку з усіми тими прикметами та приніс чоловікови в дарунку.

Вісім днів пізніше прийшов чоловік до бога Товаштре тай сказав:

— Господи! Сотворіння, що ти дав мені його, затроює мені життя: говорить без упину і сміється все, забирає мені весь мій час, плаче над кождою дрібничкою, свариться, а час до часу нездужає!...

Як бог Товаштре почув се, знову забрав жінку від чоловіка. Шість днів пізніше прийшов чоловік і каже:

— Господи! Відколи ти забрав у мене се сотворіння, що ти називаєш жінкою, мені так сумно, я почуваюся нещасливим і опущеним. Колиж згадаю, як вона танцювала передімною і співала, на мене находить смуток. Вона нераз гляділа на мене так ніжно і цілувала мене, обіймала мене!

Як бог Товаштре почув се, віддав назад жінку чоловікови. Три дні опісля прийшов чоловік знову та сказав:

— Господи! Не знаю, як маю сказати се тобі, але таки правдою є, що ся жінка спричинює мені більше злости і смутку ніж радости і приємности. Тому прошу тебе, всемогучий боже, востанне: Знову забери від мене жінку!

Бог відповів йому:

— Іди в мирі, сину — разом із твоєю жінкою!

— Алеж, Господи, — простогнав чоловік — я не можу жити з нею!

А Товаштре відповів:

— Та-ж ти і без жінки не можеш жити!

— То правда! — признав чоловік уже з плачем — не можу жити без жінки — а з жінкою також не можу жити.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК

ЖАРТИ.

Наші діти.

— Микольцю, Бог дав тобі маленького братчика.

— Мені не треба маленького братчика! Я просив Бога, щоби дав мені байсикел!

Черевики з неоднаковими підошвами.

Один чоловік мав одну пару черевиків з дуже тонкими підошвами, а другу пару з дуже грубими. Раз у поспіху надягнув один черевик з одної пари, а другий з другої пари. Вийшов на вулицю і зовсім не запримітив помилки. Не запримітив того також і панів слуга, який також вийшов із паном до міста. Колиж пан підчас ходи став налягати на одну ногу, думав, що то наслідком нерівної дороги, тому йшов далі. Щойно прохожі звернули йому увагу, що він має один черевик із дуже грубою підошвою, а другий з дуже тонкою. Тепер пан післав свого слугу додому, щоби приніс йому другу пару черевиків, а сам тимчасом поступив до гостинниці і тут ждав на слугу. Слуга вернув без черевиків і каже: „Прошу пана, я не взяв черевиків, бо то нічого не помогло би як пан перезулися би. В тамтій парі також один черевик є з грубою підошвою а один із тоненькою".

Заслужена нагорода.

Прохожий найшов на вулиці том поезій, на заголовній картці була теж написана адреса власника поезій. Знахідчик відніс книжку на подану адресу. Тут пані дому дала йому знахідного доляра. На те знахідник:

— Пані, ви повинні мені щось трохи більше дати, як одного доляра, бо, знайте, що я прочитав ваші поезії.

Справедливий суддя.

Один підкупний суддя мав такий звичай, що на кілька днів перед процесом з кождою заінтересованою стороною переговорював „за кулісами". Коли раз мала відбутись розправа, прийшов до того судді обвинувачуючий і підкупив його для себе за ціну 5.000 долярів. Довідався про те обвинувачений тай і собі зайшов до судді. Йому вдалося підкупити суддю за 10.000 долярів. На розправі суддя після короткої дебати засудив обвинувачуючого. На те здивований обвинувачуючий підняв руку у гору, рознявши широко всі пять пальців: „Пане суддя, алеж я маю рацію, по моїй стороні правда!" Суддя йому на те: „Мовчіть! Обвинувачений має два рази більшу рацію як ви!"

Батько: (до маленької донечки): „Я дарую тобі отсь цей льос. Будеш чемна і побожна, то можеш виграти великі гроші!

Зараз у ближчу неділю дівчинка змовила молитву на інтенцію діточих льосів.

ТЕАТР І КІНО.

„ЦАР ЦАРІВ".

З кожним роком кіно захоплює все більші простори, а кіно-театри ростуть, мов гриби після дощу. Відповідно до цего зростає й кінопродукція. Кінопродуктори мусять напружити всі сили, щоби задовольнити широкі вимоги ринку і для того продукується сила картин, дуже часто цілком незнаних, як технічно так і змістовно. Тому з більшим задоволенням дивишся на якийсь добрий фільм, відчуваючи полекшу, нібито вийшов з великої фабрики, де страшний шум, на свіже повітря у чисте поле.

Таким фільмом є „Цар Царів". Тло, тема фільму: життя Христа до Його вознесення на небо.

Технічно майже всі сцени досконалі й бракує лише провідної ідеї, якої режисер очевидно і не мав, бо не можнаж вважати ідеєю відфотографування та інсценіровку епізодів з життя Христа. Очевидна річ, що постановка не продумана глибоко, бо окрім інтересу до життя Христа не показано самого головного, а це обставин, в яких мусіла повстати Христова наука. До того замало, як життя Жидів, так і Римлян можна побачити у цім фільмі.

Коли фільм зачали показувати публиці, то Жиди обурились проти акторів Жидів, що в ній грають, проти самого фільму і репетували по своїх чисельних виданнях. Здавалось би, що мають рацію. Але подивившись, приходиш зовсім до інчого висновку, цілком протилежного. Хоча евангеліє й спирається на закон Мойсея, та всетаки евангеліє не може бути прихильне до тих, що нової науки не приймають. Чим близчі які релігії до себе, тим більше вони протилежні до себе в тому розумінню, що члени одної віри мусять носити почуття ворожнечі до членів другої.

Зайве навіть думати над тим. Тим більше не можна обвинувачувати в тенденційности представити Жидів якимись жахливими та жорстокими. У фільмі ще нема християн, як наслідувателів релігії, лише Христос, який живе серед Жидів як один з них. Він має горстку учеників, апостолів, а вони так само Жиди. Значить, коли жидівським критикам є чого іритуватися представленнем Каяфи, то вони зате можуть лише гордитися, що з їхньої нації вийшли великі вчителі, що своєю наукою потягнули за собою майже увесь культурний світ.

Дуже гарно зроблена сцена при розділі одежі Христа, коли Юді, що є тут же, кидають посторонок, яким були звязані руки Ісуса. Шнур нібиштовхнув його на думку, що можна зробити з тим посторонком: хиба піти й — повіситися.

Так само в сцені насміхання над Христом: один з вояків випадково доторкнувся до терня. Почувши біль, він зараз догадується, щоби зробити корону з терня. Тим більше що, мовляв, Ісус називає себе царем жидівським. У сей спосіб режісерови вдалось добре змалювати жорстокість римського воїна: тут воїн збирається мучити Христа після того, як сам уколовся.

Гра самого Христа дуже добра, без пересади. Первосвященик Каяфа грає просто блискуче; актор, самий Жид, дав образ хитрого, підлого та злого фарисея. Юда трохи пересадний але так само місцями дуже добрий. Богато тут нових технічних триків, з котрих землетрус доконано знаменито.

Фільм добрий, корисний і досить добре витриманий.

Василь Бобрів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

LITTLE JULIUS SNEEZER — BY BAKER

IS YOUR MAMMA GOING TO TAKE YOU DOWN TO THE HALL TONIGHT?
I RECKON SHE IS!
THEY'RE GOING TO HAVE EVERYTHING DOWN THERE!
DO YOU LIKE POP-CORN BALLS?
WHAT ARE YOU ASKIN' ME FOR?
I NEVER ATTENDED ANY!